

Зеленецький В.І., здобувач 4-го року підготовки,
спеціальність «072 Фінанси, банківська справа та
страхування»

Вінницький соціально-економічний
інститут Університету «Україна»

Науковий керівник: Балахонова О.В.,

доктор економічних наук, професор, професор
кафедри бізнесу і права,

Вінницький соціально-економічний
інститут університету «Україна»

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА

FINANCIAL STRATEGY OF THE ENTERPRISE

Анотація. У статті викладено сутність фінансової стратегії підприємства та її елементів. Проаналізовано основні фактори, що впливають на формування фінансової стратегії. Досліджено стан формування фінансової стратегії. Обґрунтовано функції та методи управління фінансовою стратегією. Намічено шляхи вдосконалення управління фінансовою стратегією.

Ключові слова: фінансова стратегія, фінансовий стан, життєвий цикл, збалансована система показників, управління фінансовою стратегією.

Abstract. The article presents the essence of the financial strategy of the enterprise and its elements. The main factors influencing the formation of financial strategy are analyzed. The state of formation of financial strategy is investigated. Functions and methods of financial strategy management are substantiated. Ways to improve the management of financial strategy are outlined.

Keywords: financial system, financial condition, life cycle, balanced scorecard, financial strategy management.

Постановка проблеми. Зміни ринкового середовища, політичної ситуації країни, національного законодавства, обмеженість фінансових ресурсів підприємств призводять до зрушень у фінансовій сфері національної економіки. Здатність суб'єкта господарювання своєчасно та адекватно реагувати на зовнішні подразники в ринковому середовищі є запорукою успішного його функціонування на ринку.

Висока конкурентоспроможність, платоспроможність, фінансова стійкість і рентабельність підприємства досягаються за рахунок правильного управління активами, витратами, інвестиціями, оборотними коштами, прибутком в короткостроковому і довгостроковому періодах та завдяки плануванню основних фінансових показників. У сукупності ці складники формують фінансову стратегію, базис і відправну точку управління фінансами підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання змісту, принципів формування і практичної реалізації фінансових стратегій розкривали у своїх працях такі вітчизняні економісти, як І.А. Бланк, З.В. Герасимчук, А.В. Гриньов, Ю.В. Лукіна, Д.Г. Лук'яненко, Л.Д. Радова, А.В. Череп, В.М. Шелудько, О.М. Ястремська та ін.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження сутності, поняття та складників фінансової стратегії підприємства, особливостей стратегій, їх використання та формування.

Виклад основного матеріалу. У теорії фінансів відсутня узгоджена думка вчених щодо чіткого визначення поняття фінансової стратегії. Потребують удосконалення питання щодо визначення місця і ролі фінансової стратегії у діяльності підприємства, та недостатньо дослідженим є взаємозв'язок фінансової політики та фінансової стратегії.

У праці І.Г. Ткачука стратегія є базовою стратегією, оскільки забезпечує реалізацію інших базових стратегій, а саме – конкурентної, інноваційної [1]. Професор О.В. Пащенко визначає, що стратегія — це орієнтована на перспективу система дій з ефективного залучення, перерозподілу та використання фінансових ресурсів підприємства, спрямована на досягнення фінансової мети, що забезпечують його ефективне функціонування та соціально-економічний розвиток [2]. Іванюк У.В. трактує це поняття як стратегію, що включає методи та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансової стійкості підприємства за ринкових умов господарювання [3].

Окремі автори визначають фінансову стратегію підприємства як набір або послідовність дій фінансового характеру для досягнення певної мети. На наш погляд, найбільш повно зміст фінансової стратегії відображає визначення, що дав Бланк І.А.: «Фінансова стратегія являє собою один із найважливіших видів функціональної стратегії підприємства, що забезпечує всі основні напрями розвитку його фінансової діяльності та фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного коригування напрямків формування та використання фінансових ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища» [6].

Після систематизації розглянутих підходів узагальнимо: фінансова стратегія підприємства – це система довгострокових цілей, що є орієнтованою на перспективу та пов'язана з іншими функціональними стратегіями; є програмою формування і використання фінансових ресурсів, планом визначення фінансових потреб і фінансових результатів діяльності підприємства.

На формування фінансової стратегії великий вплив має середовище, в якому функціонують зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на фінанси підприємств та визначають мету і завдання фінансової стратегії. Фактори мікроекономічного характеру включають споживчий попит на продукцію, рівень цін на товари, конкурентне середовище та ін. До макроекономічних факторів відносять податкову політику, рівень заробітної плати регіону чи країни, монетарна політика та ін. Без урахування згаданих факторів впливу фінансову стратегію реалізовувати неможливо.

Вітчизняні та зарубіжні вчені розглядають різноманітні структури фінансової стратегії підприємства. Способи та методи досягнення встановлених цілей визначаються в межах створення самостійних елементів фінансової стратегії та її складових. Представимо характеристики запропонованих елементів фінансової стратегії в табл.1.

Таблиця 1

Характеристика елементів фінансової стратегії підприємства

Елемент фінансової стратегії підприємства	Сутність елементу	Основні стратегічні завдання
Формування фінансових ресурсів	Створення необхідного обсягу і структури фінансових ресурсів, адекватних цілям розвитку, що дозволяють досягти найкращих результатів.	Досягнення стабільного зростання обсягу власних джерел фінансування; залучення необхідного зовнішнього фінансування з мінімальними витратами; оптимізація структури джерел фінансових ресурсів і забезпечення фінансової гнучкості
Інвестиційна складова	Оптимальний розподіл обсягу інвестиційних ресурсів, якими володіє компанія, за окремими напрямками та формами інвестування.	Забезпечення необхідної пропорційності розподілу інвестиційних ресурсів за видами і основними напрямками інвестиційної діяльності підприємства; забезпечення необхідної пропорційності розподілу фінансових ресурсів по стратегічним господарським одиницям підприємства; забезпечення високої ефективності віддачі інвестиційних ресурсів підприємства в процесі їх використання.
Забезпечення фінансової безпеки	Забезпечення стійкої фінансової рівноваги протягом всього періоду функціонування підприємства.	Ідентифікація і оцінка найбільш істотних фінансових ризиків і розробка комплексу заходів щодо їх нейтралізації; забезпечення стабільної платоспроможності та фінансової стійкості, реалізація комплексних рішень в області антикризового управління (як в частині попереджувальних заходів, так і в частині дій при прояві ознак кризи).
Складова підвищення якості управління фінансовою діяльністю	Створення гнучкої системи управління фінансовою діяльністю, адекватної поставленим довгостроковим цілям і задачам.	Створення ефективної фінансової структури; забезпечення високого рівня кваліфікації та організаційної культури фінансових менеджерів; впровадження та ефективне використання інноваційних фінансових технологій, включаючи методи та інструменти, що дозволяють моделювати альтернативні сценарії розвитку і прогнозувати їх фінансові результати.
Податкова складова	Прийняття рішень, що дозволяють оптимізувати податкове навантаження підприємства, не допускаючи зростання податкових ризиків.	Оптимізація податкового навантаження, що забезпечує зростання нерозподіленого прибутку компанії в умовах прийняттого рівня податкових ризиків; формування податкової політики з максимальним урахуванням можливих пільг, недопущення штрафів і переplat.

Обсяги залучення та використання фінансових ресурсів, пріоритетність стратегічних фінансових цілей, напрямки розподілу прибутку та рівень і види ризиків залежать від того, на якій стадії життєвого циклу перебуває підприємство. Основні цілі стадій життєвого циклу фінансової стратегії підприємства покажемо на рис. 1. [16]

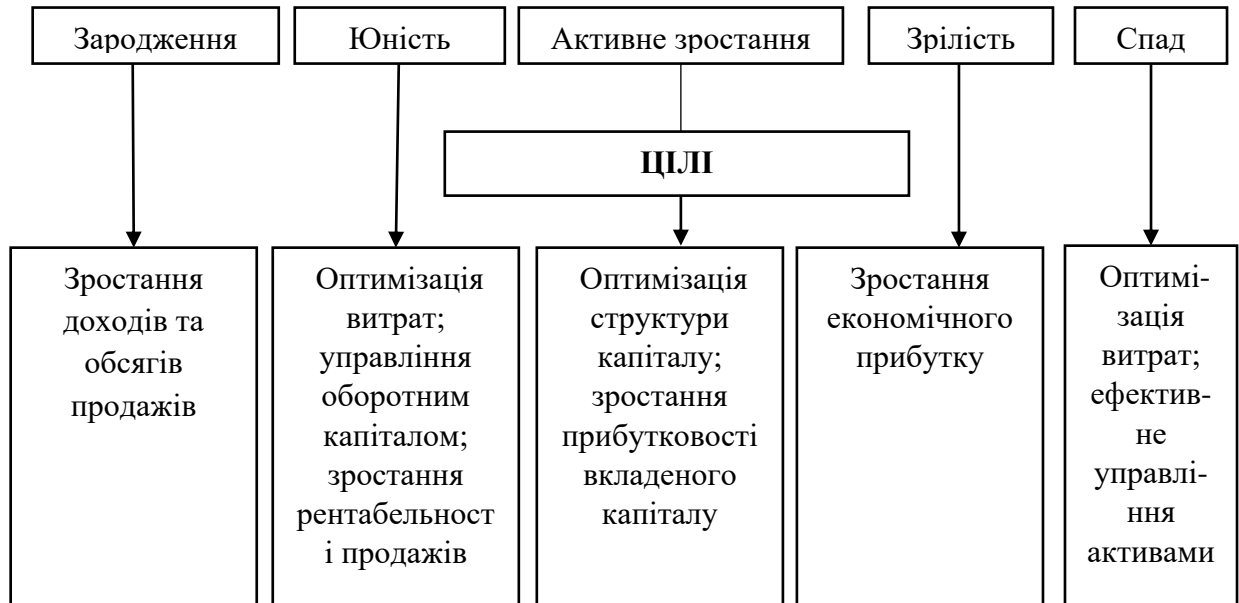

Рис.1. Основні цілі стадій життєвого циклу фінансової стратегії підприємства

Кожна стадія життєвого циклу фінансової стратегії одночасно має можливості зростання та ризики, які слід правильно аналізувати та інтерпретувати.

Оскільки фінансова стратегія конкретного підприємства залежить від різноманітних зовнішніх та внутрішніх чинників, вона не може бути однаковою для всіх підприємств. Але послідовність розробки фінансової стратегії є доречною для будь яких підприємств:

1) Початковий етап – встановлення мети. Мета надає напрямок розвитку, визначає період розробки фінансової стратегії, обсяги необхідної інформації для прийняття рішення щодо вибору конкретної стратегії серед альтернативних варіантів. Щоб правильно сформувані довгострокові цілі, слід оцінити структуру капіталу та активів підприємства, ефективність їх використання та визначити рівень фінансового ризику в умовах реалізації відповідної стратегії;

2) Термін запровадження фінансової стратегії. Тривалість залежить від періоду формування загальної стратегії розвитку підприємства, зміни зовнішніх та внутрішніх чинників [4];

3) Оцінка чинників зовнішнього та внутрішнього середовища. Інформація та вивчення цих чинників сприяє ефективно сформувані шляхи досягнення поставлених цілей та врахувати наявні ризики [9,11,12];

4) Оцінка фінансового потенціалу. На цьому етапі вивчають склад і структуру наявних фінансових ресурсів підприємства та показники ефективності їх використання;

5) Формування цільових завдань відповідно до поставленої мети;

6) Визначення необхідних інструментів та методів для розробки фінансової стратегії (оцінка середньозваженої вартості капіталу, метод EVA, модель Дюпона, система збалансованих показників, модель SGR тощо) [8];

7) Розробка альтернативних варіантів фінансової стратегії підприємства;

8) Оцінка та вибір оптимального варіанта фінансової стратегії підприємства.

При розробці стратегії ретельно вивчають можливі напрями розвитку діяльності та обирають загальний напрям діяльності підприємства, ринків збуту продукції, залучення споживачів, методів конкуренції, всіх видів ресурсів для ведення бізнесу. При цьому підприємство повинне функціонувати стратегічно, розробляючи стратегії різного типу. Типи стратегій включають: загальні (корпоративні) для всієї організації в цілому; загальні конкурентні за окремими бізнес-напрямами; функціональні для кожної з функціональних підсистем підприємства. Фінансова стратегія визначається корпоративною і конкурентною стратегіями, визначає шляхи досягнення конкретних цілей організації, та спрямована на фінанси підприємства.

Оцінка ефективності реалізації стратегії – це інструмент, який дозволяє визначити, наскільки управління підприємством відповідає рівню досягнення стратегічних цілей, тобто зміцненню та росту ринкової вартості компанії. На сьогодні серед показників, що характеризують ефективність реалізації стратегії найбільш використовуваними стали прибутковість та рентабельність підприємства.

Оцінювання фінансової стратегії можливо здійснювати за допомогою формули Z-фактора Альтмана, яка дає змогу визначити ефективність стратегії з урахуванням існуючих умов ризику. Індекс Альтмана являє собою функцію від ряду показників, які характеризують економічний потенціал підприємства та результати його роботи за минулий й прогнозований періоди.

Для ефективної реалізації фінансової стратегії підприємства необхідний постійний контроль та оцінка її результативності. З цією метою було запропоновано використовувати збалансовану систему показників (BSC). На переконання Р. Каплана, збалансована система показників виступає інструментом розповсюдження стратегічної інформації за допомогою інтегрованого набору фінансових і нефінансових параметрів [9].

Висновки. Формування фінансової стратегії пов'язана з постановкою цілей і завдань підприємства, підтримкою фінансових взаємозв'язків між підприємством і суб'єктами навколишнього середовища (фінансовим ринком, державними регулюючими органами, спеціалізованими фінансовими інститутами, діловими партнерами і т.д.). Підприємство досягає своїх стратегічних фінансових цілей, коли зазначені взаємозв'язки відповідають її внутрішнім фінансовим можливостям, а також дозволяють їй залишатися сприйнятливою до зовнішніх соціально-економічних вимог. Успіх фінансової стратегії підприємства гарантується, коли стратегічні цілі відповідають реальним фінансовим можливостям підприємства, коли фінансове управління є чітко централізованим, а методи його втілення є гнучкими й адекватними змінам фінансово-економічних параметрів розвитку підприємства.

Таким чином, фінансова стратегія може бути моделлю використання можливостей, дій підприємства на стратегічну перспективу для досягнення поставлених цілей, в основу створення якої належить управління фінансовими ресурсами.

Список використаних джерел

1. Ткачук І.Г. Формування фінансової стратегії в системі управління підприємством. *Вісник ЖДТУ*. № 2 (44). URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/3138/1/301.pdf>
2. Пащенко О.В. Генезис сутності фінансової стратегії. *Вісник ЖДТУ*. 2015. № 1 (71). С. 247-254
3. Іванюк У.В. Теоретичні засади формування фінансових стратегій підприємства. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*. 2018. № 25(1). С. 73-83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/estepri_2013_25%281%29__10
4. Бас Ю.В. Теоретичні основи формування фінансової стратегії підприємства. *Наука й економіка*. 2019, № 1 (41). С. 73-77
5. Данилюк М.О. Етапи формування фінансової стратегії підприємств. 2021. С. 322-329.
6. Бланк І.О. Фінансова стратегія підприємства. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 147 с.
7. Життєвий цикл організації. URL: https://pidruchniki.com/1854051637434/meditsina/zhittyeviy_tsikl_organizatsiyi
8. Багатофакторна модель Дюпон аналізу ефективності діяльності компанії. URL: https://www.cfin.ru/press/afa/19_3_219-232.pdf
9. Завідна Л.Д. Моделювання фінансової стратегії підприємства. *Проблеми економіки*. 2018. № 2. (36). С. 206-213. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2018_2_29
10. Гончаренко О.М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. №1. С. 35-40
11. Домбровська С.О. Адаптація фінансової стратегії підприємства до сучасних умов в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. №25. С. 138-141.
12. Химич І. Фінансова стратегія як елемент фінансової стабільності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2013. № 4. С. 158-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gev_2013_4_25
13. Бутенко Т.В. Формування стратегії розвитку аграрної сфери з метою її адаптації до інноваційно-інвестиційних умов функціонування. *Ефективна економіка*. 2011. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_12_31
14. Наумова Л.Ю. Фінансова стратегія економічного розвитку підприємств *Наука й економіка*. 2014. Вип. 2. С. 134-139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_2_23
15. Щербань О. Методичний підхід до розробки фінансової стратегії підприємства. *Економічний аналіз*. 2013. Т. 12. № 4. С. 161-165.
16. Чуняк О.В. Домінантні напрями фінансової стратегії підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 6(2). С. 173

17. Швед В.В., Боковець В.В. Стратегічне управління. Вінниця: ВФЕУ. 2012. 151 с.

18. Швед В.В., Дробязко О.О. Фінансове планування на підприємствах. *Подільський науковий вісник*. Вінниця. 2017. № 1. С. 112-114.

Рудий О.В., здобувач 4-го року підготовки,
спеціальність «072 Фінанси, банківська справа та
страхування»

*Вінницький соціально-економічний
інститут Університету «Україна»*

Науковий керівник: Балахонова О.В., доктор
економічних наук, професор, професор кафедри
бізнесу і права,
Вінницький соціально-економічний
інститут університету «Україна»

ОЦІНКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

EVALUATION AND EFFICIENCY OF USE OF FIXED ASSETS OF THE ENTERPRISE

Анотація. У статті досліджено економічну сутність та класифікацію основних засобів. Розкрито зміст та методичні підходи до оцінювання ефективності основних засобів. Охарактеризовано основні умови оцінювання основних засобів. Визначено та надано характеристики основним чинникам, резервам та шляхам підвищення ефективності використання основних фондів.

Ключові слова: основні засоби, операційний цикл, амортизація, показники ефективності використання основних засобів, джерела оновлення основних засобів.

Abstract. The article considers the economic essence and classification of fixed assets. The content and methodological approaches to evaluating the effectiveness of fixed assets are revealed. The basic conditions of valuation of fixed assets are described. The characteristics of the main factors, reserves and ways to increase the efficiency of fixed assets have been identified and provided

Keywords: fixed assets, operating cycle, depreciation, indicators of efficiency of use of fixed assets, sources of renewal of fixed assets.

Постановка проблеми. Ефективність функціонування підприємства будь-якої форми власності характеризується станом його основних засобів. Обсяги основних засобів дозволяють оцінити рівень забезпеченості належними умовами для провадження фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта. Від